

РАМАН ПАЎЛОВІЧ

Сігізмунд (Зыгмунт) Барадзін: In memoriam

20 верасня 2010 года раптоўна памёр беларускі гісторык, незвычайны і неардынарны чалавек, сапраўдны вучоны і педагог, бескампрамісны даследчык і шчыры патрыёт сваёй Айчыны Сігізмунд Пятровіч Барадзін. Ён нарадзіўся ў адной з вёсак Навагрудчыны 20 жніўня 1959 года і амаль усё сваё прафесійнае жыццё прапрацаваў старшым выкладчыкам кафедры славянскай гісторыі і метадалогіі гістарычнай навукі БДПУ імя Максіма Танка (былы педагогічны інстытут імя Максіма Горкага). Гэта быў вельмі дапытлівы, цікавы суразмоўнік, аддадзены гістарычнай навуцы. Калі ішло абмеркаванне таго ці іншага гістарычнага пытання, праблемы ці тэмы, ён умеў прыслухоўвацца да думкі іншых, але меў пры гэтым выразную ўласную пазіцыю, якую адстойваў да канца. А калі часам і памыляўся, то ніколі не саромеўся прызнацца ў гэтым.

Сігізмунд Барадзін жыў і працаваў у няпросты для беларускіх гісторыкаў час. Калі ён скончыў працу над сваёй дысертацыяй «Армія Краёва на Беларусі», то Вышэйшая атэстацыйная камісія Рэспублікі Беларусь адмовіла яму ў абароне на той падставе, што да таго часу ўжо выйшлі ў свет кнігі навуковага і навукова-папулярнага характару¹, а таксама шэраг артыкулаў па дадзенай тэме². Пры гэтым ВАК не звярнуў увагі на аднабаковасць і тэндэнцыйнасць гэтых кніг, якія працягвалі савецкую традыцыю прадстаўлення дзейнасці АК выключна ў негатыўным святле. Каб абараніць сваю дысертацыю, на якую ён паклаў шмат сваіх сіл, а самае галоўнае — здароўя, Сігізмунд Пятровіч вымушаны быў

Раман Паўловіч — гісторык, кандыдат гістарычных навук (тэма дысэртацыі — «Пінская і Дняпроўская рачныя флатыліі на тэрыторыі Беларусі (1940—1951)». Працаваў у выдавецтве «Беларуская энцыклапедыя». Сёлета выдаў манаграфію «Научные взгляды Сигизмунда Петровича Бородина на малоисследованные темы истории Беларуси XX столетия» (Минск: «Смэлток», 2011).

паехаць у Польшчу. Там ён паспяхова абараніўся і атрымаў дыплом доктара гуманітарных навук, які, на жаль, не быў прызнаны беларускім ВАКам. У сваёй роднай краіне ён заставаўся чалавекам з вышэйшай адукацыяй, і толькі (у сваёй ВНУ ён не атрымаў нават малодшага педагагічнага звання «дацэнт»).

Нядобразычліўцы называлі Барадзіна «палякам», «польскім гісторыкам», а некаторыя нават былі ўпаўнены ў тым, што «гэты паляк толькі жыве ў Беларусі, а працуе на Польшчу».

Акрамя асноўнай тэмы сваіх даследаванняў, якія тычыліся дзейнасці АК менавіта на тэрыторыі Беларусі, а не Польшчы, Сігізмунд Барадзін шмат працаваў над такімі актуальнымі тэмамі, як роля органаў НКУС — НКДБ БССР і СССР у арганізацыі партызанскага руху ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, дзяржаўная палітыка СССР у адносінах да нацыянальных меншасцей, якія пражывалі на тэрыторыі БССР у 1919—1991 гадах ды інш. (навуковым поглядам Барадзіна прысвечана кніга аўтара гэтых радкоў, якая выйшла ў свет сёлета³). Дык няўжо гэтыя тэмы тычацца гісторыі Польшчы?

У апошнія гады свайго жыцця Сігізмунд Пятровіч вельмі перажываў, што сістэма сярэдняй адукацыі ў сучаснай Беларусі «поўнасьцю распалася і расклалася». У снежні 2009 года ён перадаў аўтару гэтых радкоў копію свайго артыкула на рускай мове, дзе падрабязна выклаў свае погляды на гэты конт. Ніжэй гэты цікавы і змястоўны артыкул прапануецца чытачам «ARCHE».

Сігізмунд Пятровіч Барадзін мог яшчэ шмат зрабіць карыснага для беларускай гістарычнай навукі, а таксама перадаць свае веды не аднаму пакаленню студэнтаў. Але спачатку цяжкая хвароба, а потым і раптоўная смерць не дазволілі яму зрабіць гэтага. Сышоў у вечнасць выдатны вучоны, бескампрамісны даследчык і шчыры патрыёт сваёй Айчыны, добразычлівы, прыстойны, спагадлівы чалавек, які ўсё сваё жыццё прысвяціў гісторыі роднай краіны — нягледзячы на цяжкасці і матэрыяльную нястачу.

¹ Сямашка Я. *Армія Краёва на Беларусі*. Мінск. Беларускае выдавецкае таварыства «Хата». 1994; Ермолович В. И., Жумарь С. В. *Огнём и мечом. Хроника польского националистического подполья в Белоруссии (1939 — 1953 гг.)* // Редакционно-издательский совет: В. Н. Михнюк, Э. А. Забродский, А. Н. Михальченко, Я. С. Павлов и др. Минск, 1994.

² Хацкевич А. Ф. К вопросу о разоружении формирований польской Армии Крайовой в Налибокской и Нарочанской пуцах (1943 — 1944 гг.) // Тэзісы чацвёртай навуковай канферэнцыі беларускіх і польскіх гісторыкаў. Гродна, 1994. Он же. Узлы развязывает время: Формирования польской Армии Крайовой на территории западных областей Беларуси (1943 — 1944) // Нёман. 1994. № 1. Хацкевич А. Ведаю: не ўсё было так: «Белья плямы» гісторыі // Мінская праўда. 1992. 21 лістапада; Павлов В., Шарков А. *Армия Крайова на Белоруссии* // Мы и время, 1994. № 65; Чобат А. *Армія Краёва на Беларусі* // Літаратура і мастацтва. 1994. 2 снежня; Великий А. *Иудино сотрудничество* // Советская Белоруссия. 1994. 15 сентября; Літвін А. М. *Армія Краёва на Беларусі: да праблемы вывучэння* // Беларускі гістарычны часопіс. 1994. № 1, 4.

³ Павлович Р. К. *Научные взгляды Сигизмунда Петровича Бородина на малоисследованные темы истории Беларуси XX столетия*. Минск: «Смэлток», 2011.